

[DEL 2]

Inför nationellt ämnesprov i geografi vt 2014

[DEL 1] Geografiämnet

[DEL 2] Livsmiljöer

[DEL 3] Arbetsätt

[DEL 4] Hållbar utveckling

[DEL 5] Länkar & tips

Livsmiljöer

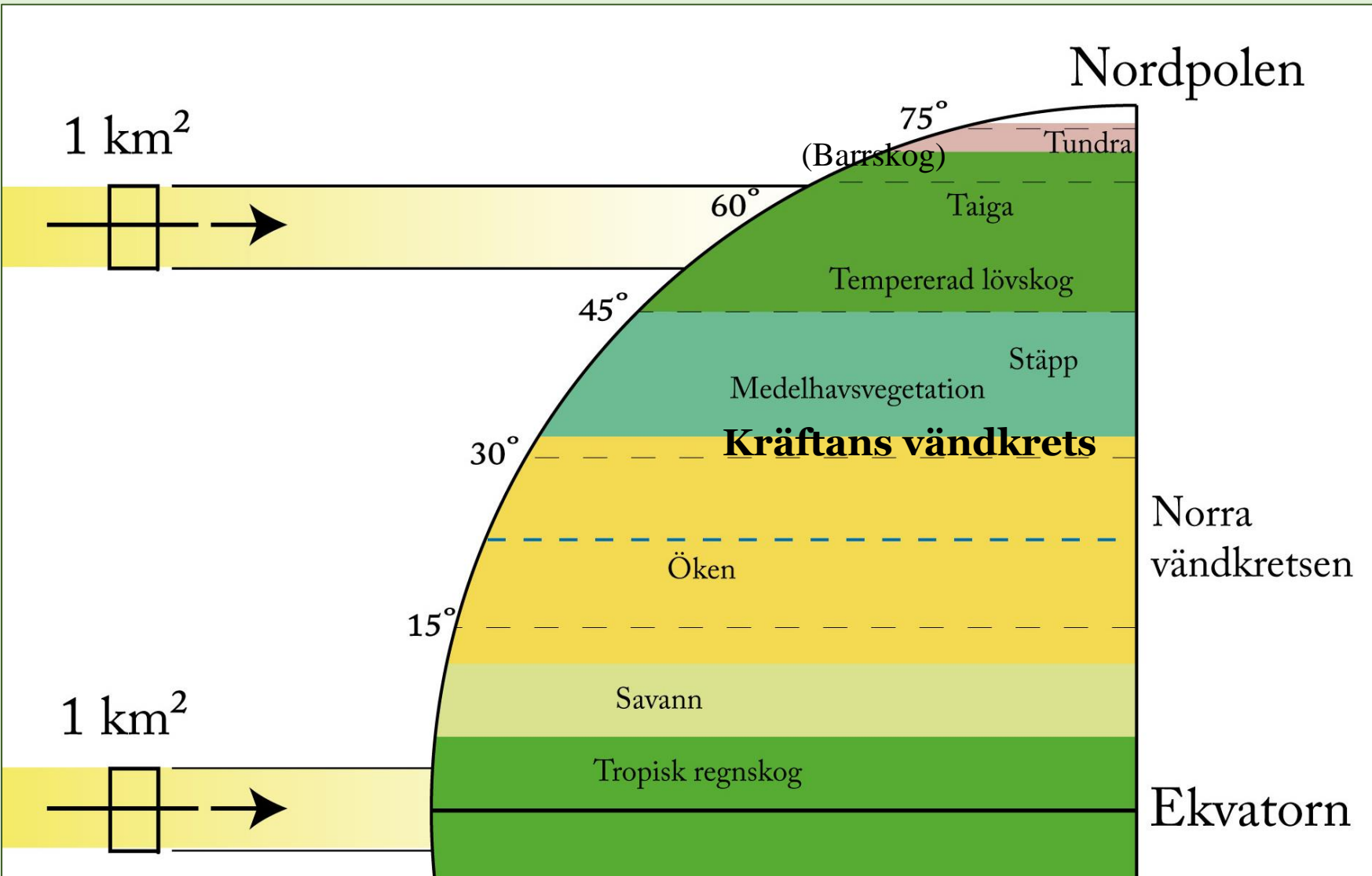
- Jordens klimat-och vegetationszoner samt på vilka sätt klimatet påverkar människors levnadsvillkor.
- Klimatförändringar, olika förklaringar till dessa och vilka konsekvenser förändringarna kan få för människan, samhället och miljön i olika delar av världen.
- Var olika varor och tjänster produceras och konsumeras samt hur varor transporteras. Hur människors försörjning och handelsmönster har förändrats över tid.
- Hur jordens befolkning är fördelad över jordklotet samt orsaker till och konsekvenser av den ojämna befolkningsfördelningen. Migration och urbanisering och orsaker till och konsekvenser av detta.

centralt innehåll

- Jordens klimat-och vegetationszoner samt på vilka sätt klimatet påverkar människors levnadsvillkor.

Hur kan man enklast förklara skillnaderna i temperatur vid ekvatorn och i polarzonerna?

Tropisk zon: Alla månader har en medeltemperatur över 15°C och frost förekommer inte. Tropik betyder vändkrets. Tropiskt klimat finns mellan vändkretsarna.

Subtropisk zon: Den kallaste månadens medeltemperatur är mellan 6°C och 18°C.

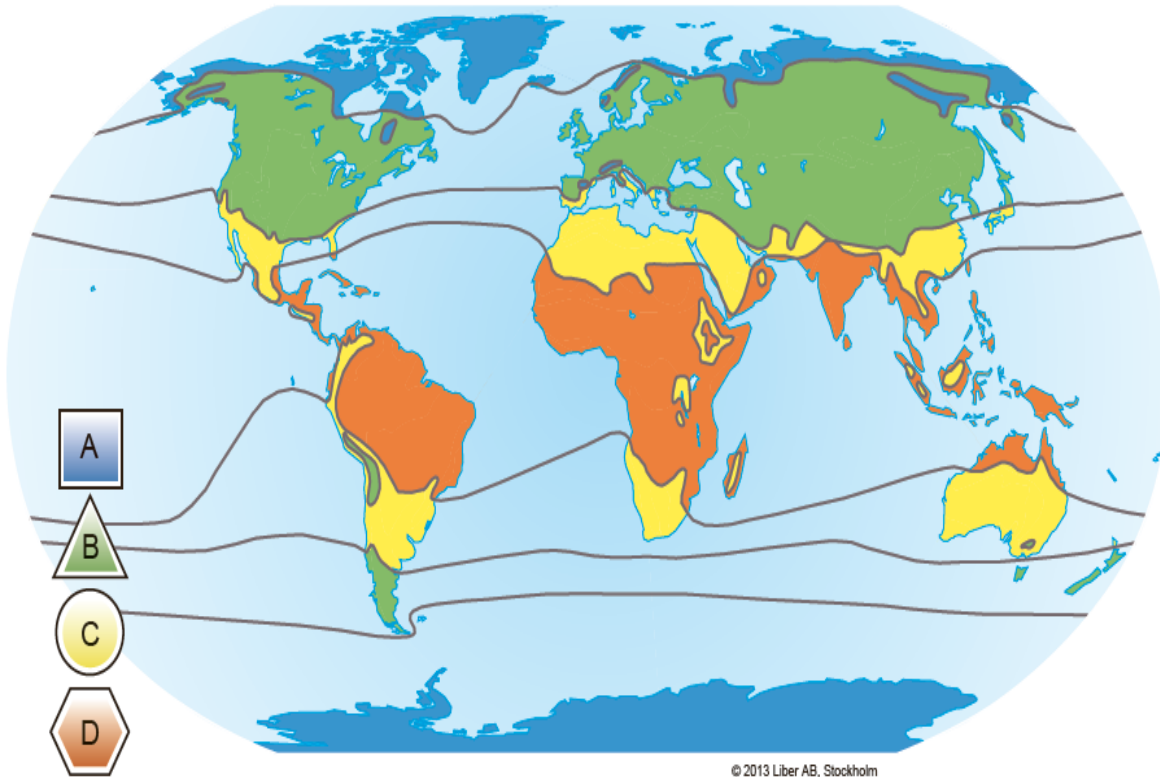
Tempererad zon: Varmaste månaden har en medeltemperatur mellan 10°C och 20°C. Ordet tempererat kommer av ett ord med betydelsen "blandning".

Polar zon: Varmaste månaden har en medeltemperatur under 10°C.

Uppgiften är hämtad från det nationella ämnesprovet i geografi VT 2013

Uppgift 1: (5a NP13)

Klimatet är ett medelvärde av vädret under 30 år. Klimatet studeras genom att mäta temperatur, nederbörd och vindar. Om man utgår från temperaturen delas jorden in i fyra olika klimatzoner. Kartan visar de fyra klimatzonerna.

5

a) Vad kallas de olika klimatzonerna? Skriv rätt begrepp vid rätt bokstav. Välj bland begreppen i rutan.

A

B

C

D

Polarzonen

Tropiska zonen

Subtropiska zonen

Tempererade zonen

b) I vilken klimatzon är fotografierna tagna?
Skriv namnet på klimatzonen under bilderna.

a

b

c

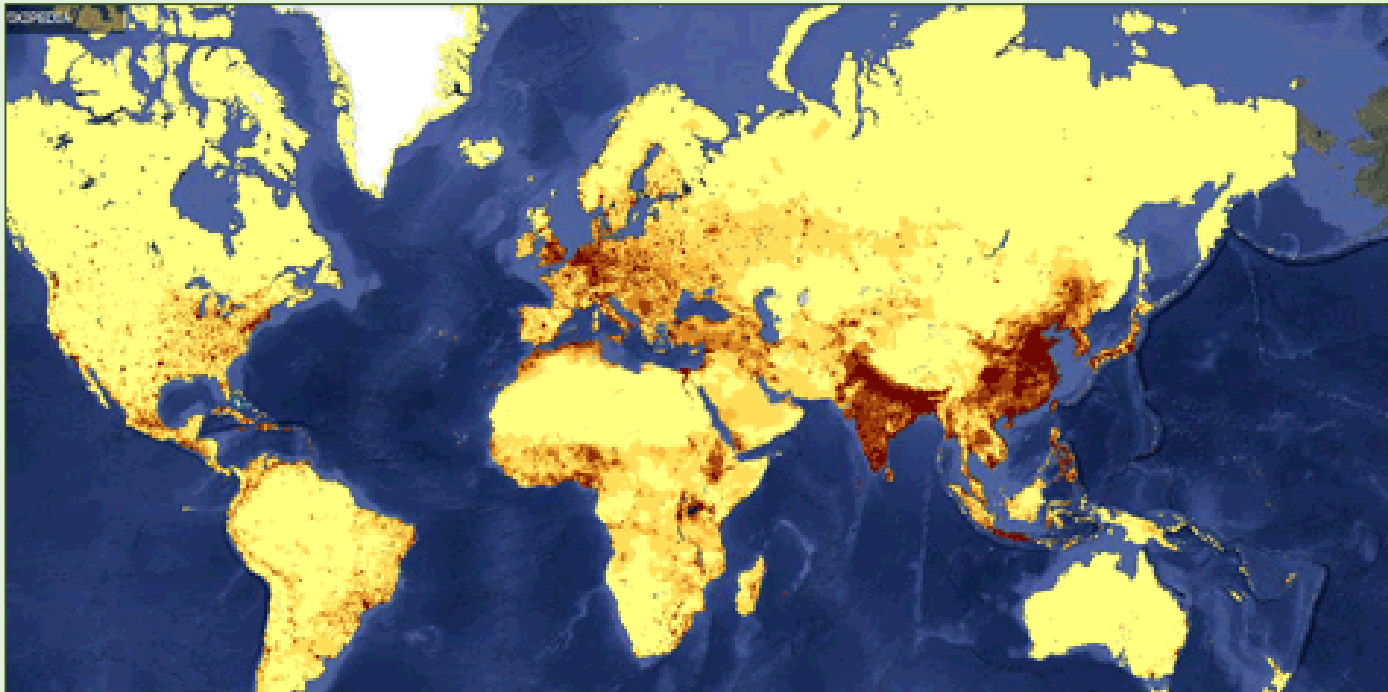

d

Uppgift 2: (5b NP13)

I vilken klimatzon är bilderna tagna?

- Hur jordens befolkning är fördelad över jordklotet samt **orsaker till och konsekvenser av den ojämna befolkningsfördelningen**. Migration och urbanisering och orsaker till och konsekvenser av detta.

- A) Varför är Indien så tätbefolkat?
- B) Varför är Australien så glest befolkad?

A

[Du kan] föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om orsaker till [...] befolkningsfördelning ...

- Hur jordens befolkning är fördelad över jordklotet samt orsaker till och konsekvenser av den ojämna befolkningsfördelningen.
Migration och urbanisering och orsaker till och konsekvenser av detta.

A

[Du kan] föra **välutvecklade** och **väl underbyggda** resonemang om orsaker till och konsekvenser av [...] migration [...] i olika delar av världen.

Varför migrerade så många svenskar till Nordamerika under 1800-talet och början på 1900-talet?

Viktiga begrepp

Migration = Folkförflyttning mellan länder (eller inom)

Emigration = utvandring

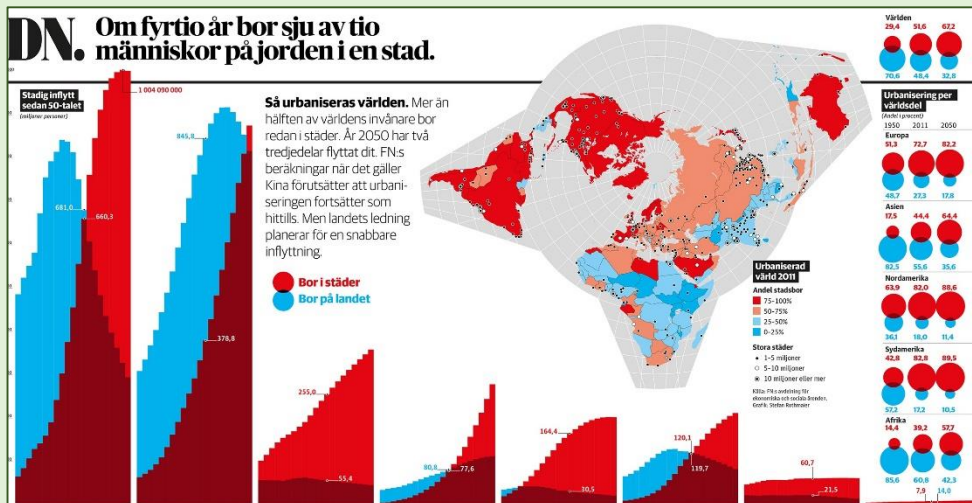
Immigration = invandring

Push-faktor = Något som stöter bort människor (t ex brist på arbete)

Pull-faktor = Något som drar människor till sig (t ex tillgång på utbildning)

Urbanisering = Folkförflyttning från landsbygd till stad

Motsats kan vara 1970-talets "gröna våg" då relativt många flyttade från Stockholm till "landet"

Klicka på bilden om du vill veta mer om "gröna vågen".

Urbanisering Indonesiens och Egyptens huvudstäder **Jakarta** och **Kairo** är exempel på städer i världen som växer mycket snabbt. År 1900 hade Kairo ca 400.000 idag har staden ca 15 miljoner invånare.

Urbanisering in action!

Okej för att Huddinges stadsplanerare ställs inför problem, men det är inget jämfört med de utmaningar som Kairos stadsplanerare får försöka hantera! Klicka på bilderna!

Jobben finns i städerna!

1850 levde ca 3% av världens befolkning i städer, idag bor över hälften i städer! Jobben som finns i städerna kräver läs- och skrivkunskaper.

Utbildning & nöjen

Urbanisering

Varför växer städer?

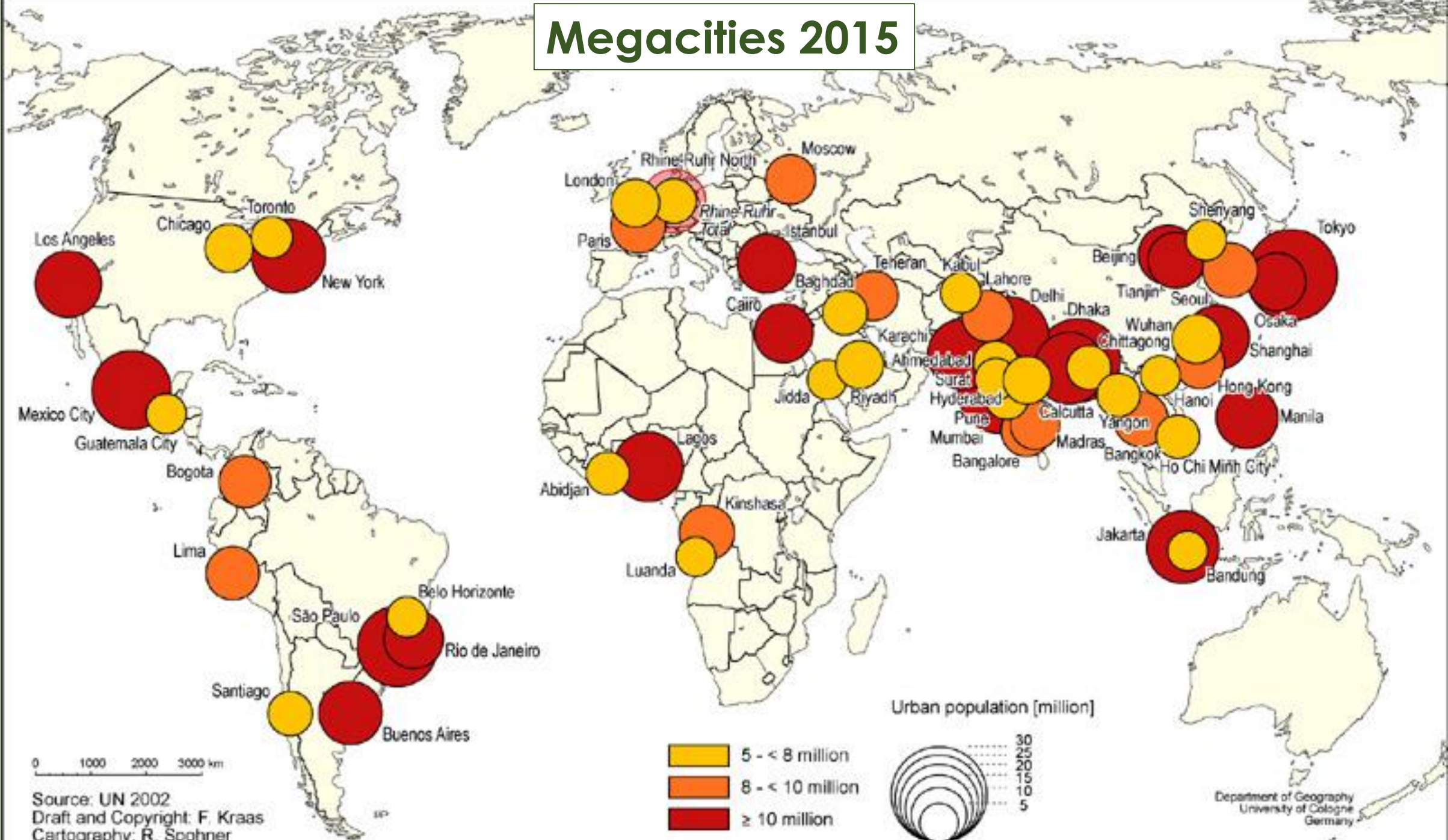
Allt färre jobb på
landsbygden

De enkla jordbruken kan inte försörja allt större familjer

Anhöriga

Först flyttar de som söker jobb, därefter barn och äldre

Megacities 2015

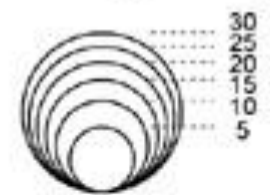

0 1000 2000 3000 km

Source: UN 2002
 Draft and Copyright: F. Kraas
 Cartography: R. Spohner

5 - < 8 million
 8 - < 10 million
 ≥ 10 million

Urban population [million]

Department of Geography
 University of Cologne
 Germany

Jobb och ekonomi

Förtryck: politik, religion,
sexualitet, etnicitet...

Push-faktor ([länk](#))

Migration

Varför migrerar människor?

[LÄNK](#)

Krig, konflikter,
katastrofer
Push-faktor

Anhöriga
Pull-faktor

- **Klimatförändringar**, olika **förklaringar** till dessa och vilka konsekvenser förändringarna kan få för människan, samhället och miljön i olika delar av världen.

Den förstärkta växthuseffekten

Klimatet är inte stabilt

Förklaringar till klimatförändringar

Jordens bana och axellutning förändras

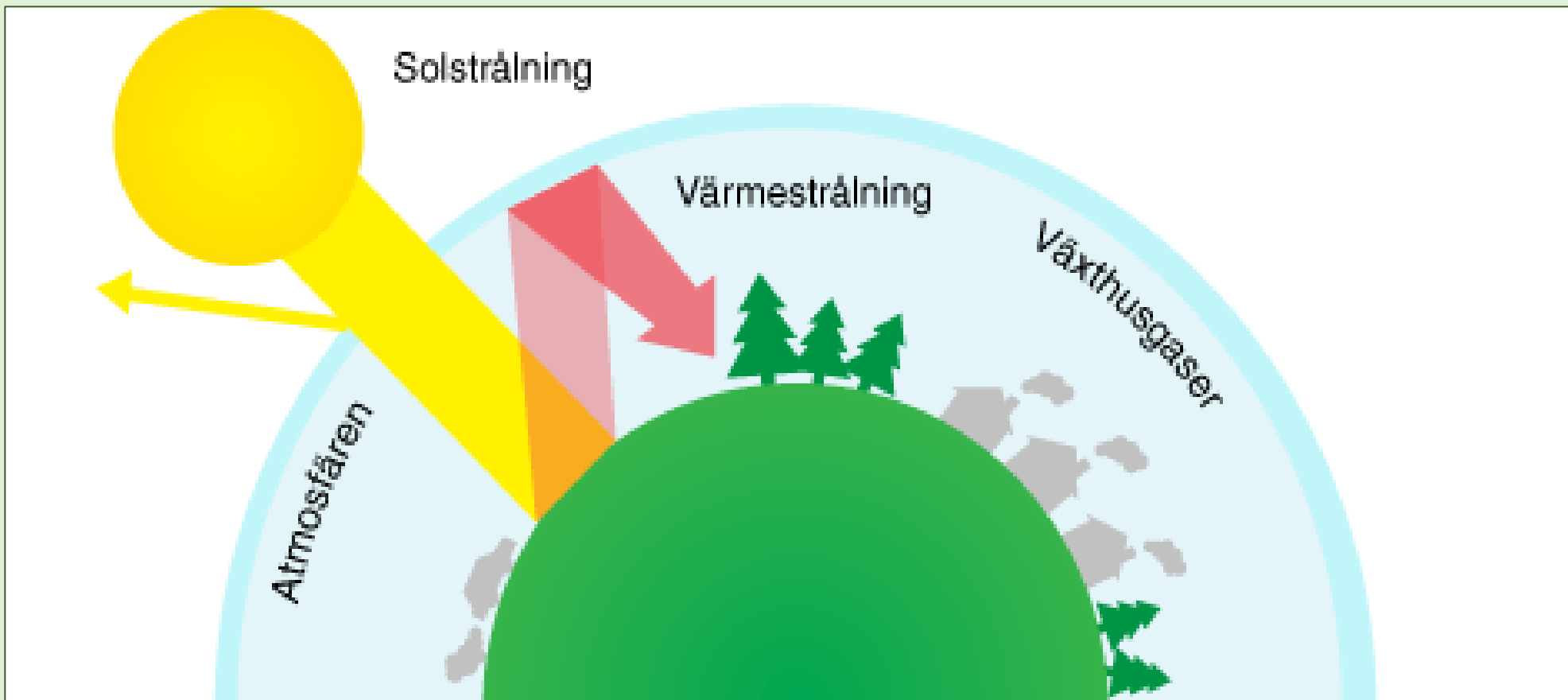
Händelser på solen

Förklaringar

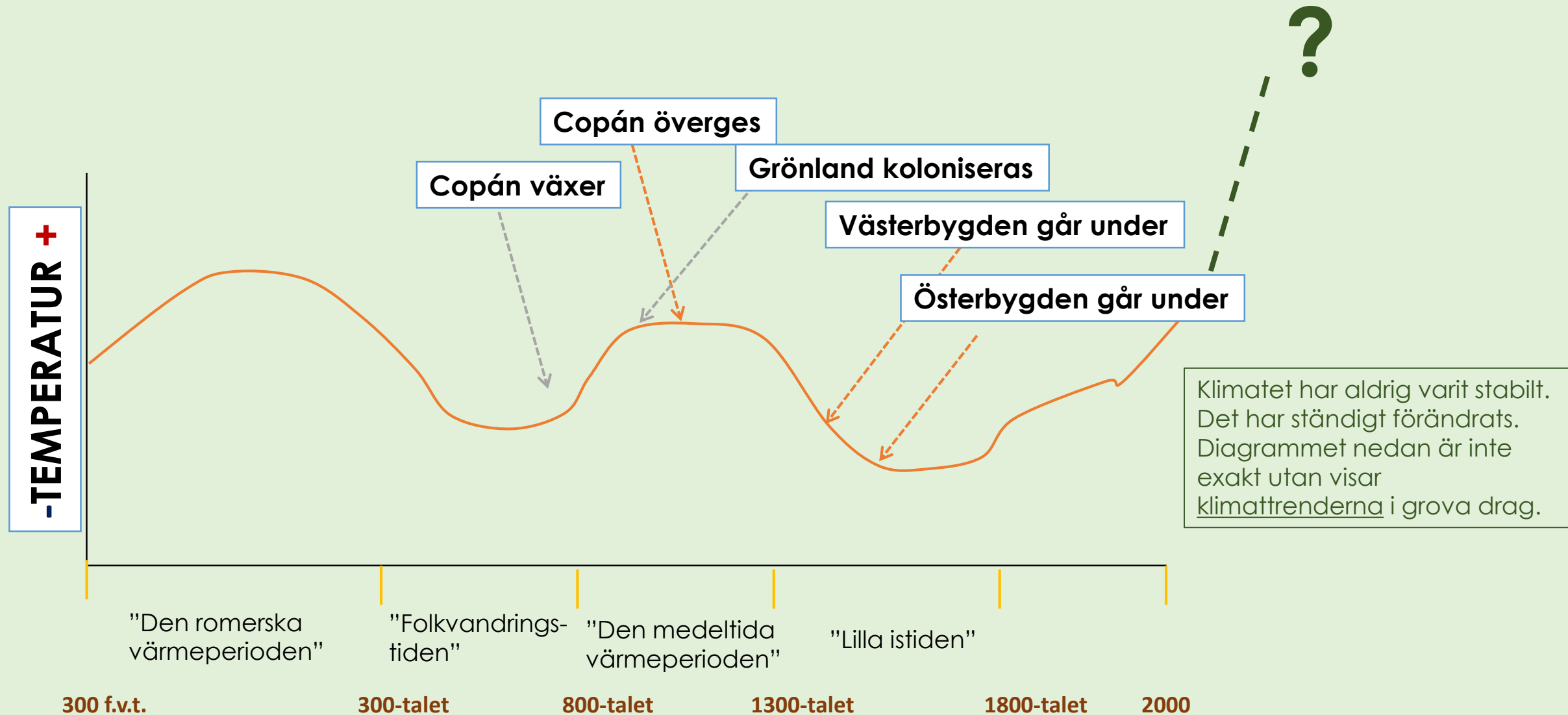
- **Den förstärkta växthuseffekten** är den viktigaste förklaringen till klimatförändringarna. Detta är också något vi människor kan påverka.
- **Klimatet är inte stabilt.** Det har alltid varit föränderligt, det är viktigt att ha i åtanke.
- De andra två förklaringarna existerar, men vi kommer inte att diskutera dem.

Förklaringar till klimatförändringar: den förstärkta växthuseffekten

- Växthuseffekten: Vår atmosfär håller kvar värme; jämnare och högre temperatur.
- Människan **förstärker** växthuseffekten genom att förbränna fossila bränslen. Växthusgaser frigörs och skapas och värmen stiger.

Förklaringar till klimatförändringar: klimatet är inte stabilt

- **Klimatförändringar**, olika förklaringar till dessa och vilka **konsekvenser** förändringarna kan få för människan, samhället och miljön i olika delar av världen.

Konsekvenser

- **Extremare väder:** värmeböljor blir extremare, fler stormar, orkaner ...
- **Global glaciärsmältning:** glaciärer som smälter innebär att värdefullt sötvatten försvinner och att ekosystem förstörs
- **Arktis smälter:** havsnivån stiger och förstärker jordens förmåga att absorbera värme.
- **Havsnivåerna stiger:** Många människor bor i kustnära områden. Nederländerna ligger redan under havsnivån.
- **Naturkatastrofer och extremare klimat:** När stormar, torka och översvämningar blir vanligare något som leder till mänskligt lidande, ökande kostnader, migration etc.

- **Klimatförändringar**, olika förklaringar till dessa och vilka **konsekvenser** förändringarna kan få för människan, samhället och miljön i olika delar av världen.

En lösning på klimatförändringarnas konsekvenser

Läs texten nedan. Är Atiq Rahmans lösning på problemet med klimatflyktingar rimligt?

”En femtedel av Bangladesh riskerar att slukas av havet”
DN 2013-09-28 ([länk](#))

”Atiq Rahman har en radikal lösning på en väntande massflykt. Han vill koppla ihop utsläpp av växthusgaser med flyktingkvoter.

– De länder som släpper ut mest får ta emot flest klimatflyktingar. Det skulle ge en planerad migration. Bangladesh står bara för några tiondels procent av växthusgaserna, men drabbas värst av alla, säger Atiq Rahman.”

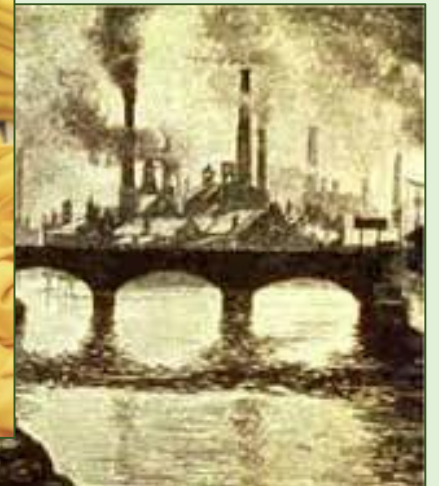
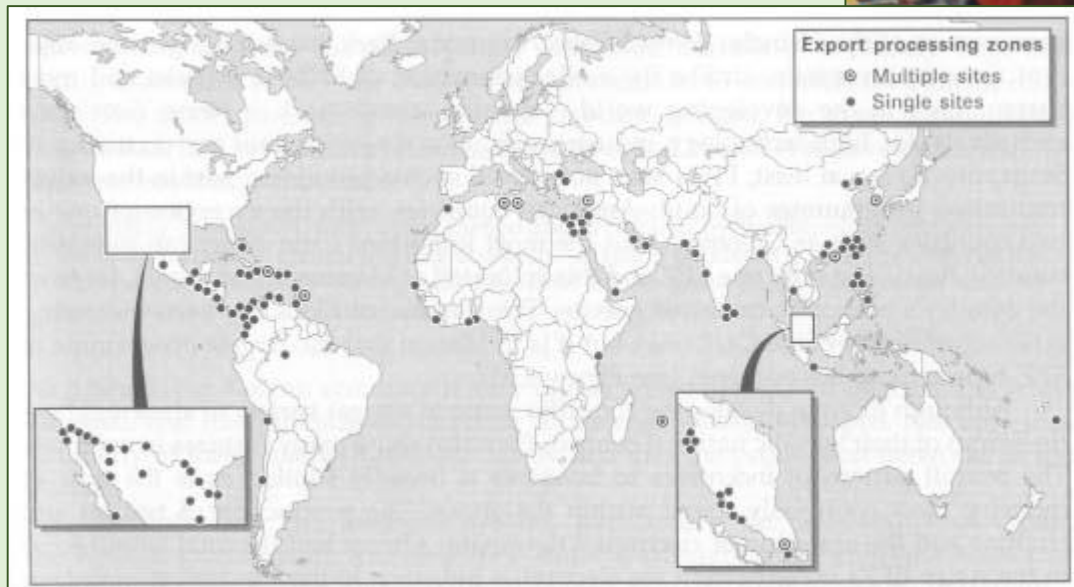
Livsmiljöer

- Jordens klimat- och vegetationszoner samt på vilka sätt klimatet påverkar människors levnadsvillkor.
- Klimatförändringar, olika förklaringar till dessa och vilka konsekvenser förändringarna kan få för människan, samhället och miljön i olika delar av världen.
- Var olika varor och tjänster produceras och konsumeras samt hur varor transporteras. Hur människors försörjning och handelsmönster har förändrats över tid.
- Hur jordens befolkning är fördelad över jordklotet samt orsaker till och konsekvenser av den ojämna befolkningsfördelningen. Migration och urbanisering och orsaker till och konsekvenser av detta.

Den viktigaste förklaringen till ...

- Klimatförändringar
- Migration
- Handelsmönster
- Jordens befolkningsutveckling

... är industrialiseringen

Några konsekvenser av industrialiseringen

Industrialisering

